

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Stanisław
Nazwisko: Derkus
Miejsce urodzenia: Kozolin
Data urodzenia: 01-05-1925
Imię ojca: Antoni
Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów	Stan zachowania	Uwagi
<p>Akta o sygnaturze IPN BU 0207/5836 (t.1-5) to materiały kontrolno-śledcze o nr. SL/64/50 prowadzone przez WUBP w Warszawie w sprawie działalności oddziałów ROAK - od 1947 NZW - na terenie województwa warszawskiego i bydgoskiego, dotyczące Henryka Gosika i innych – w tym Stanisława Derkusa. Dokumenty zawierają się w pięciu tomach, tomy od 1 do 3 to materiały pochodzące ze śledztwa, znajdują się tam meldunki, protokoły z przesłuchań świadków, korespondencja pomiędzy terenowymi oddziałami MO i PUBP a WUBP, a także protokoły oględzin oraz notatki z przesłuchań osób zatrzymanych i osadzonych w areszcie. Tom 4 zawiera doniesienia uzyskane od informatorów umieszczonych w celi z zatrzymanym Stanisławem Derkusem (daty skrajne notatek: 30.12.1949 - 20.01.1950), natomiast tom 5 to spis przestępstw w sprawie, sformułowany w postaci szczegółowej tabeli z podziałem na rodzaje przestępstw i oskarżonych. Stanisław Derkus działał w podziemiu od czerwca 1946 do listopada 1947 w strukturach ROAK (Ruchu Oporu Armii Krajowej) jako członek grupy „Stryja”, głównie na terenach powiatów sierpeckiego, płońskiego, mławskiego, lipnowskiego i plockiego. Od listopada 1947 do chwili zatrzymania przez PUBP w Sierpcu 09.05.1949 był członkiem XXIII Okręgu NZW „Mazowsze”. Zatrzymany i przekazany do dyspozycji WUBP w Warszawie. Śledztwo zakończono 10.10.1950, wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego z 15.01.1951 skazany na karę śmierci – wyrok wykonano 20.09.1951. Materiały zarchiwizowano pod sygnaturą 16543/III.</p>	IPN BU 0207/5836 t. 1-5 (16543/III).	

Materiały o sygnaturze IPN BU 1063/340 (Sr 1196/50) to akta sądowe, wytworzone przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie dotyczące procesu Henryka Gosika i innych - w tym Stanisława Derkusa - członków ROAK i NZW. Akta zawierają m.in. materiały ze śledztwa prowadzonego przez Wydział Śledczy WUBP, które zarchiwizowano i udostępniono pod sygnaturą IPN BU 0207/5836. Tom piąty (podzielony na dwie części) to akta wytworzone podczas trwania postępowania procesowego: znajdują się w nim pełnomocnictwa, wezwania dla świadków, protokoły z odczytania aktu oskarżenia oraz rozprawy głównej, korespondencja z jednostkami terenowymi MO oraz wyrok i zaświadczenie o skazaniu. Akta zawierają się w latach 1946-1953). Stanisław Derkus został oskarżony z art. 86 par. 2 KKWP i 259 KK, skazany 15.01.1951 na karę śmierci. W aktach znajduje się prośba o ułaskawienie skierowana do Prezydenta RP (datowana na 20.01.1951), jednak jak wynika z odpowiedzi nadesłanej 17.09.1951 przez Prezesa Najwyższego Sądu Wojskowego - Prezydent nie skorzystał z prawa łaski. Wyrok wykonano 20.09.1951.

IPN BU 1063/240 (Sr 1196/50).

Materiały administracyjne Służby Bezpieczeństwa w Bydgoszczy, opracowane w roku 1972. Zawierają one „charakterystykę nielegalnej organizacji politycznej” – XXIII Okręgu NZW „Mazowsze” i Grupy Bojowej „Mściciela”. Formacja ta wykształciła się w 1947 roku z wcześniejszego Ruchu Oporu Armii Krajowej (ROAK, lata 1945-1946) i działała na terenie województwa warszawskiego oraz bydgoskiego. Materiały oprócz charakterystyki zawierają kwestionariusze członków oraz pomocników organizacji, a także „karty na czyn przestępczy”, zawierające opisy poszczególnych akcji przeprowadzanych przez XXIII Okręg NZW. Stanisław Derkus przechodzi w powyższym opracowaniu w części materiałów poświęconych poszczególnym członkom organizacji. Kwestionariusz osobowy ze strony 67 został opracowany 19.06.1972 na podstawie materiałów archiwalnych z zasobu WUSW w Bydgoszczy o sygn. 287/IV i 287/III - w formularzu brak jest dokładniejszych danych.

IPN By 09/8 t. 1 (Nr 8/0).

Akta o sygnaturze IPN BU 0644/214 to materiały administracyjne SUSW (stara sygnatura 1577/R) w Warszawie, wytworzone w 1973 roku i zawierające dokumentację dotyczącą likwidacji oddziału „Stryja” oraz kwestionariusze ewidencyjne jego członków. Oddział działał na terenie powiatu mławskiego oraz sierpeckiego do 1947 roku, do jego likwidacji przeprowadzonej w styczniu 1949 został wyznaczony oddział wojska pod przewodnictwem WUBP w Warszawie. Stanisław Derkus został wymieniony w kwestionariuszu osobowym umieszczonym na stronie 13 wyż. wym. materiałów. Aresztowany przez WUBP w Warszawie, wg zapisu w formularzu przebywał w areszcie w listopadzie 1949. Zapis sporządzono na podstawie materiałów archiwalnych z zasobu Wydziału „C” SUSW o sygnaturze 4907/IV.

IPN BU 0644/214 (1577/R).

Materiały administracyjne z zasobu MSW w Warszawie, sporządzone w 1979 roku i dotyczące działalności XXIII Okręgu NZW pod kierownictwem Stefana Bronarskiego ps. „Roman” (komendanta okręgu). Grupa działała na terenie powiatów: mławskiego, sierpeckiego, płockiego, płockiego, ciechanowskiego, lipieńskiego, rypińskiego i włocławskiego. Charakterystyka (nr 63) zawiera informacje nt. składu osobowego, działalności poszczególnych oddziałów oraz charakterystyki najważniejszych członków okręgu. Stanisław Derkus (ps. „Śmiały”) przechodzi w powyższym opracowaniu (str. 7 i 30) jako dowódca jednego z oddziałów. Aresztowany i skazany na karę śmierci.

IPN BU 0180/79 t. 1.